

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Eesti loomemajanduse olukorra uuring ja kaardistus

Marje Josing
mai 2018

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

- **Tellija: Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus**
- **Koostööpartner: Kultuuriministeerium**
- **EKI Eesti loomemajanduse kaardistused**
 - 2005. aastal 2003.a seisuga
 - 2009. aastal 2007.a seisuga
 - 2012/2013. aastal 2011.a seisuga
 - 2017/2018. aastal 2015.a seisuga

MIKS VAJA ERALDI UURINGUT?

- Kultuuristatistika mõõdab kultuuri sisu, vähe kogutakse majandustegevust puudutavat informatsiooni
- Loomemajanduse ettevõtted on reeglina väikesed ja ei satu Statistikaameti valimitesse
- Loomemajanduse ettevõtted ja asutused esitavad riigile päris palju aruandeid, kuid statistika süstematiseerimise registrid (EMTAK) ei võimalda piisavalt hästi kirjeldada loomemajanduse valdkondi.
- Antud uuring on majandusnäitajate osas Äriregistri andmete väga põhjalik töötlus
- Paranenud on MTÜ-de ja FIE-de kohta käiv statistika, kuid samas on probleeme töötajate arvu deklareerimisega (73 mln eurot käivet tekkis ilma ühegi töötajata ettevõtetes ja 11 mln eurot MTÜ-des)
- Loomeliidud ja arenduskeskused enamasti ei oma ülevaadet oma valdkonna majandustegevuse kohta

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Loomemajanduse olulisus

- Eesti majanduse probleemideks rahvusvahelise konkurentsivõime uuringutes on
 - Toodete, teenuste väike lisandväärtus, toorme eksport
 - Lühikesed väärtusloome ahelad
 - Riigi vähene rahvusvaheline tuntus
 - Riigi vähene atraktiivsus Eesti ja välismaa tööjõu jaoks

Nende probleemide lahendamisel saab abiks olla just loomemajandus, mis

- ❖ aitab läbi kultuuri Eestit välismaal tutvustada
- ❖ aitab suurendada toodete ja teenuste väärtust(hinda)
- ❖ muudab Eesti elukeskkonna huvitavamaks
- ❖ toetab turismi arengut

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

EKI kaardistas 13 valdkonda

- ❖ Arhitektuur (sidusala: ehituslik insener-tehniline projekteerimine)
- ❖ Audiovisuaalvaldkond
 - ❖ Film ja video
 - ❖ Ringhääling
- ❖ Disain
- ❖ Etenduskunstid
- ❖ Kirjastamine (sidusala: trükindus)
- ❖ Kunst (sidusalad: kunstitarvete jaemüük, kunstiteoste raamimine, restaureerimine, produktsioon)
- ❖ Meelelahutustarkvara (sidusalad: teenused mängude arendajatele, importijad, lokaliseerijad)
- ❖ Muusika (sidusalad: muusikariistade valmistamine, müük; salvestiste paljundus, müük; erakoolid; kontserdikorralduse abitegevused)
- ❖ Reklaam
- ❖ Kultuuripärand
 - ❖ Käsitöö
 - ❖ Muuseumid
 - ❖ Raamatukogud

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

LOOMEMAJANDUS = (KULTUURI)LOOMING + ÄRI, ETTEVÕTLUS

- Loomemajanduse ettevõtted loovad töökohti, majanduskäivet, maksutulu, ekspordikäivet
- Ettevõtted paljudest muudest majandusharudest saavad kasutada KULTUURIsektorist tulenevat lisanduvat väärtust
- Võrreldes 2003. aastaga on kultuurisektori inimeste teadlikkus ettevõtlusest, erinevatest ärimudelitest, marketingist, rahvusvahelise koostöö võimalustest oluliselt paranenud

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Loomeettevõtete mitmekesisus

- Loomeettevõtete eesmärgid:
 - Ärilised eesmärgid (müügitulu, kasum, töökohad)
 - Rahvuskultuuri edasiarendamine
 - Kultuurpärandi hoidmine ja tutvustamine
 - Riigi, regiooni kuvandi loomine ja tutvustamine
 - Teiste ettevõtete tulu suurendamine, näiteks turismitulu kasv
 - Isiklik loomisrõõm
- Loomeettevõtete rahastamine:
 - Tulu teenimine kaupade ja teenuste turult
 - Riiklik finantseerimine, fondid
 - Kohalikud omavalitsused, sponsorid

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

ARHITEKTUUR

ühiskonda lisanduv väärtus

SISEND AVALIKKUSELE

- koostöös omavalitsustega avaliku ruumi esteetiline ja kasutajasõbralik kujundamine
 - linnaruum
 - maastikud
 - infrastruktuur
- inimestele elukeskkonna kujundamine
- avaliku sektori hoonete projekteerimine
- töökeskkonna kujundamine
- Eesti kui huvitava ja hea elukeskkonna kuvandi loomine kohalikele elanikele ja turistidele
- regioonide kuvandi kujundamine
- läbi Eesti arhitektuuri ekspordi riigi tutvustamine välismaal
- arhitektuuripärandi kaitse ja restaureerimine

SISEND ETTEVÕTLUSESSE

kinnisvarasektor (planeerimine, hoonete ja rajatiste projekteerimine)
ehitussektor (hoonete ja rajatiste projekteerimine, ehituse järelevalve, ehitus- ja viimistlusmaterjalide müük)

hoonete sisekujundus ja sellega seotud sektorid (sisustustoodete valmistamine ja müük)

restaureerimisega tegelev sektor (muinsuskaitse, projekteerimine, restaureerimine, järelevalve)

maastikuehituse sektor (projekteerimine, ehitamine, aianduskaupade müük, istikute müük)

teadus ja arendussektor – koostöö energeetika- ja IT valdkonnaga, eesmärgiga tagada projekteeritavates hoonetes parim kooskõla energiasäästu, kasutajasõbralikkuse ja kauni arhitektuurilise lahenduse vahel

koostöö sotsioloogide ja psühholoogidega eesmärgiga kujundada avalikku ruumi nii, et inimestel oleks meeldiv seal viibida, suureneks turvatunne ja lihtsustuks ruumis orienteerumine

suur ühisosa ja seos

keskmise tugevusega koostöö

osaliselt kasutamata koostööpotentsiaal

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Eesti loomemajanduse põhinäitajad 2015.a

- **30 681 töötajat (*4,8% tööga hõivatutest*)**
- **9 098 ettevõtet ja asutust (*11,6% ettevõtetest*)**
- **Kogutulu 1,5 miljardit eurot**
- **Loomemajanduse osakaal *ca* 3% SKPst**

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Eesti loomemajanduse põhinäitajad 2015

Valdkond	Ettevõtete ja asutuste arv	Töötajate arv	Kogutulu, mln €	Eksport, mln €
ARHITEKTUUR*	1 403	3 430	152	14
FILM JA VIDEO	635	1 196	76	11
RINGHÄÄLING	86	1 776	161	1
DISAIN	677	1 060	42	15
ETENDUSKUNSTID	419	3 004	69	1
KIRJASTAMINE*	769	5 000	324	92
KÄSITÖÖ	320	1 045	14	2
MUUSEUMID	256	1 733	89	-
RAAMATUKOGUD	946	2 670	42	-
KUNST*	210	1 215	12	0,3
MEELELAHUTUS-TARKVARA*	48	989	100	97
MUUSIKA*	2 169	4 940	141	9
REKLAAM	1 160	2 623	259	50
KOKKU	9 098	30 681	1 481	293

* sh sidusalad

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

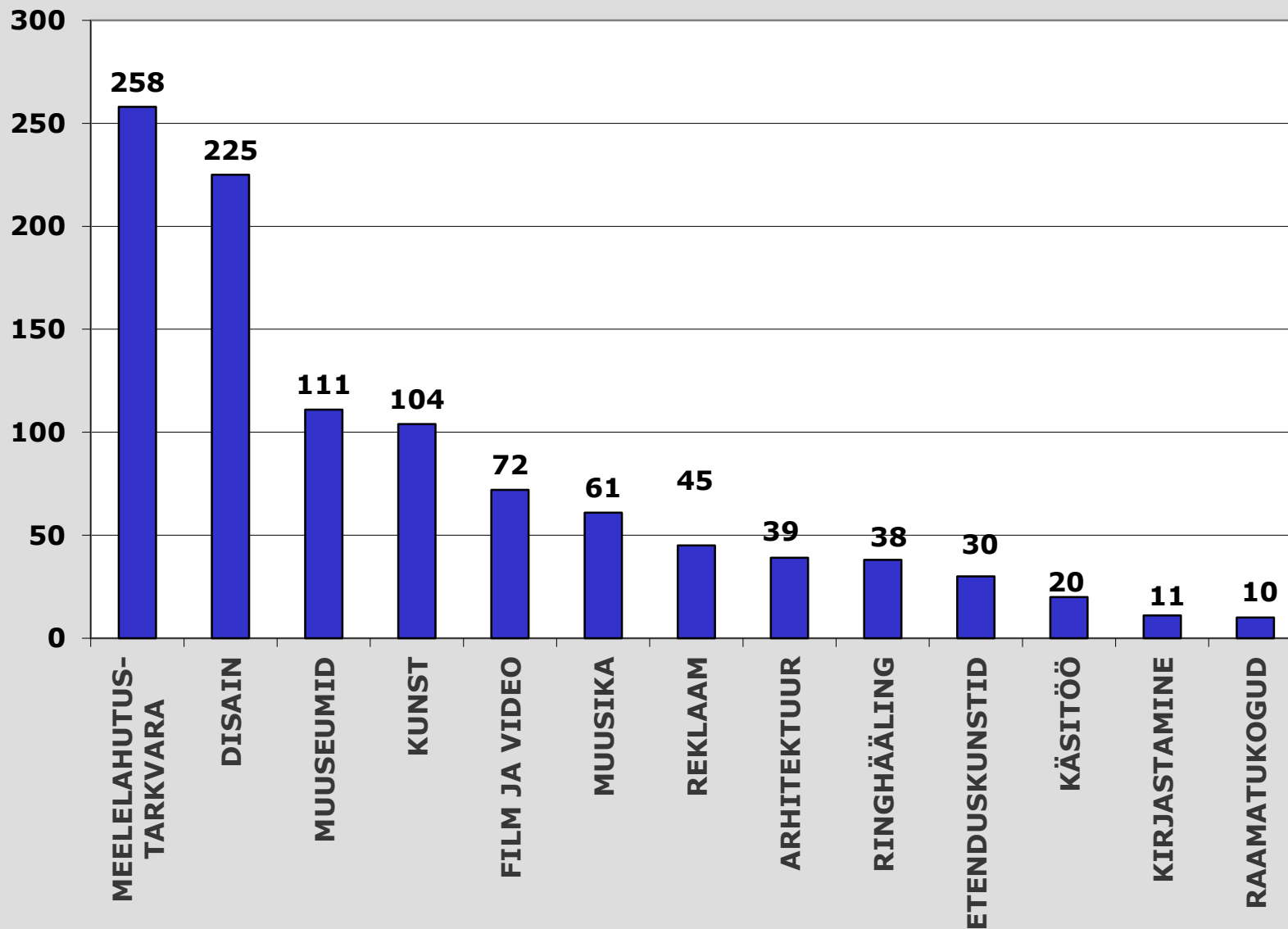
Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Kogutulu muutumine 2011-2015 (%)

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

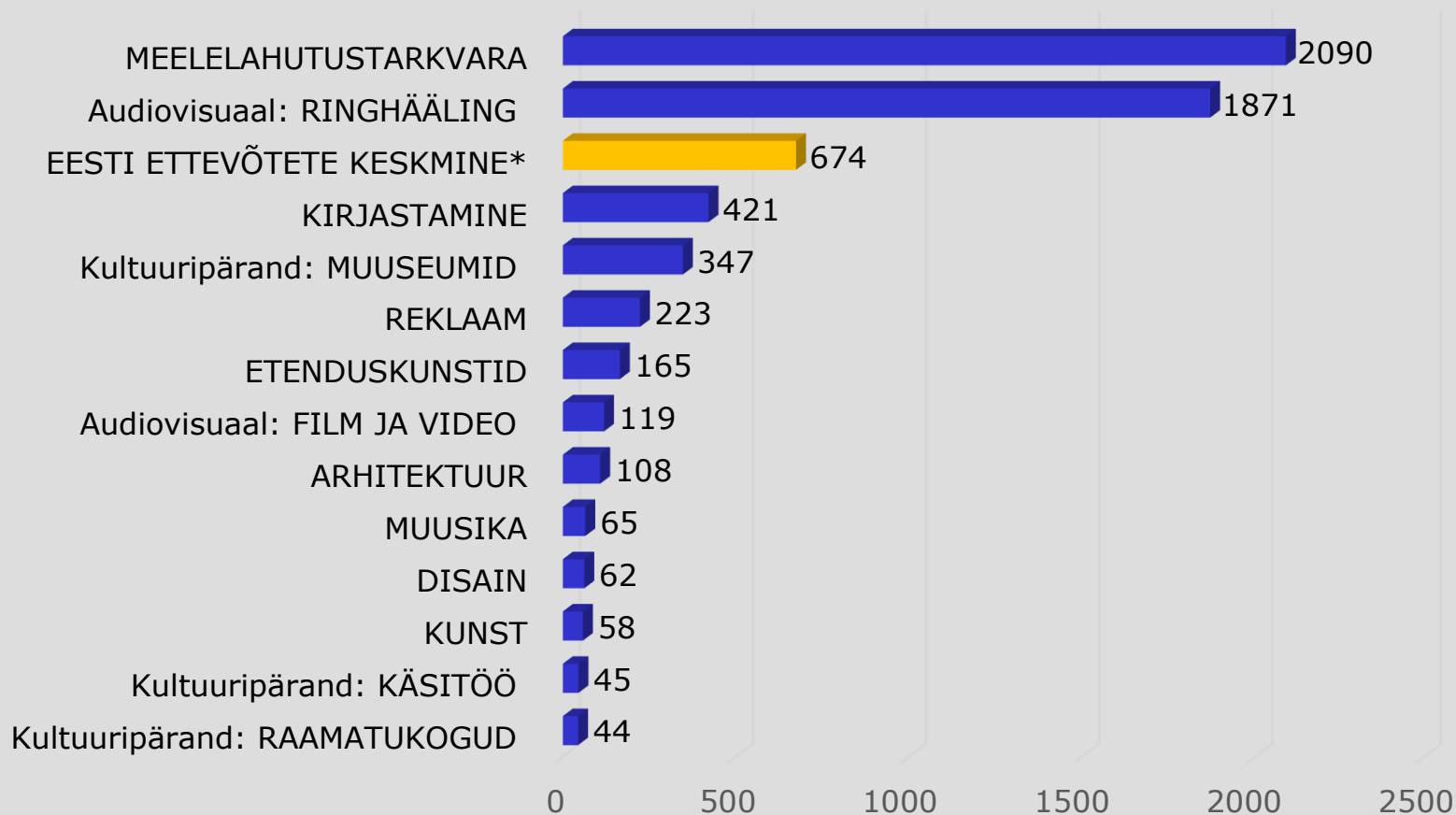
Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Keskmine tulu ettevõtte/asutuse kohta 2015 (tuh eurot)

* Statistikaameti andmetel

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

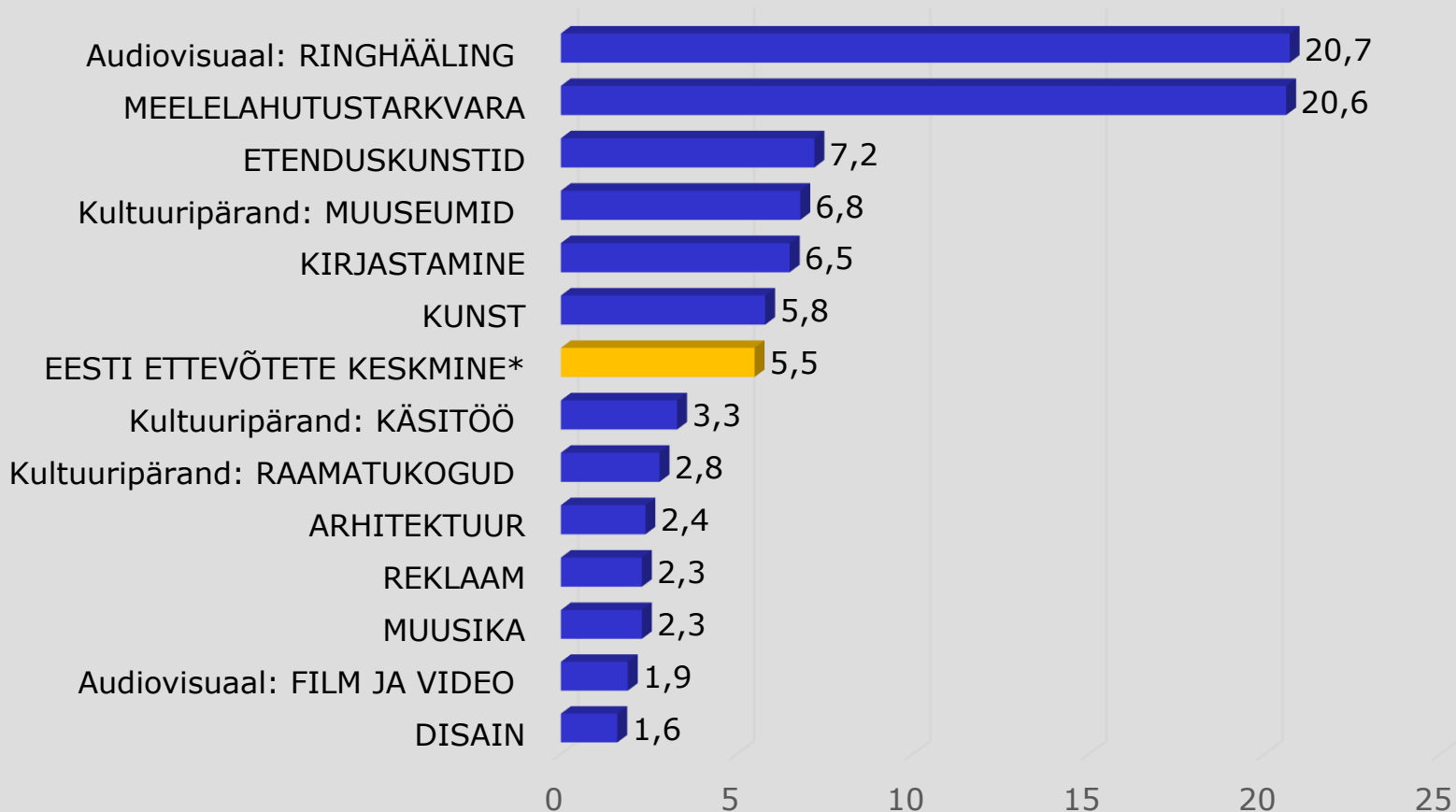
Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Keskmine töötajate arv ettevõtte/asutuse kohta 2015

* Statistikaameti andmetel

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

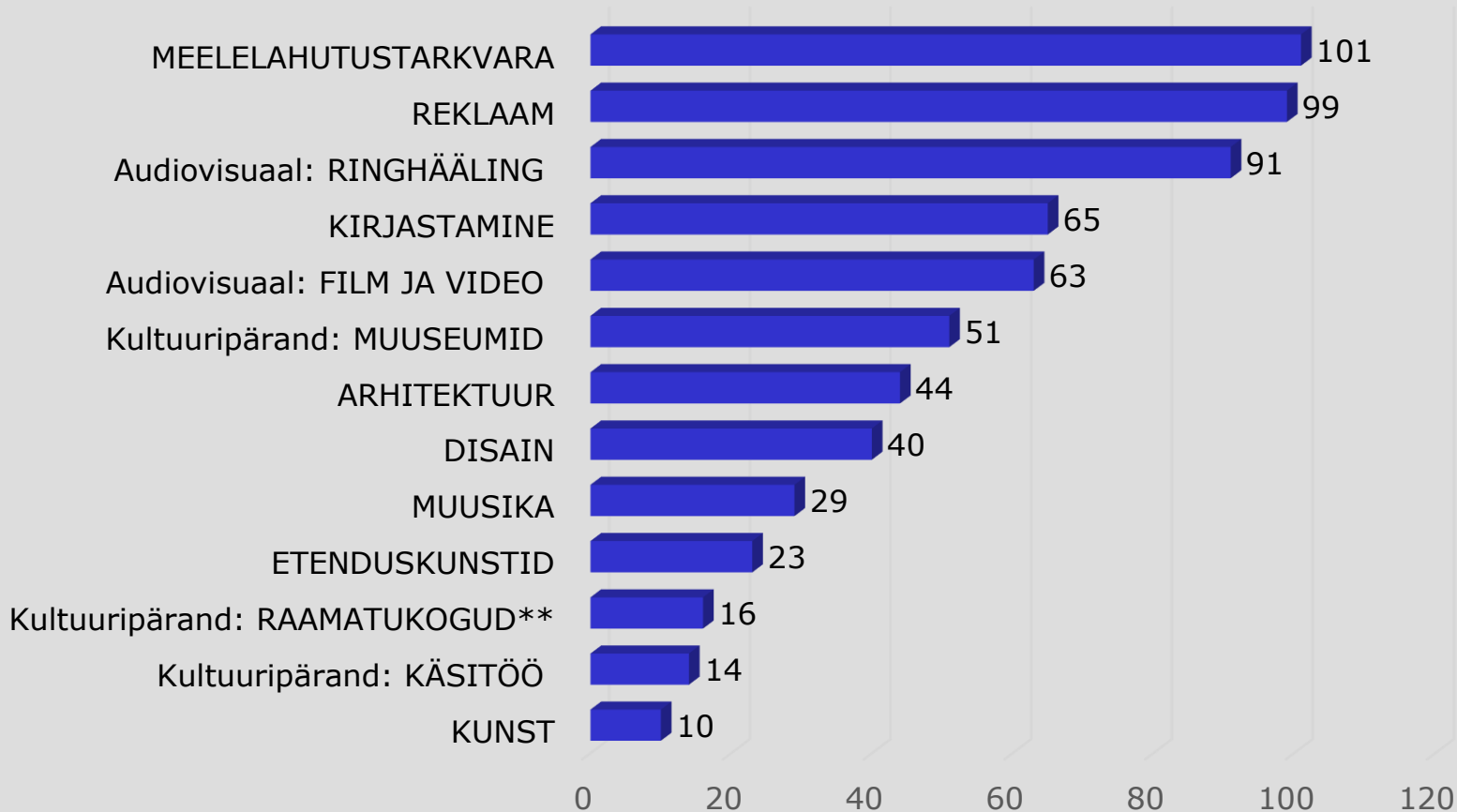
Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Keskmine tulu töötaja kohta 2015 (tuh eurot)

* Statistikaameti andmetel

** rahvaraamatukogude ning teadus- ja erialaraamatukogude kogutulul alusel

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Loomemajanduse kogutulu ja avaliku sektori finantseering 2015

Valdkond	Kogutulu, mln €	sh avaliku sektori finantseeringu osakaal, %
ARHITEKTUUR*	152	1
FILM JA VIDEO	76	9
RINGHÄÄLING	161	21
DISAIN	42	2
ETENDUSKUNSTID	69	47
KIRJASTAMINE*	324	2
KÄSITÖÖ	14	2
MUUSEUMID	89	37
RAAMATUKOGUD	42	92
KUNST*	12	29
MEELELAHUTUSTARKVARA*	100	0
MUUSIKA*	141	26
REKLAAM	259	0
KOKKU	1 481	13

* sh sidusalad

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Eesti loomemajanduse põhinäitajad

	2003	2007	2011	2015
Töötajate arv	19 891	27 930	27 243	30 681
<i>% hõivatutest</i>	<i>3,4%</i>	<i>4,3%</i>	<i>4,5%</i>	<i>4,8%</i>
Ettevõtete ja asutuste arv	2 307	4 921	6 923	9 098
<i>% ettevõtetest</i>	<i>6,3%</i>	<i>9,4%</i>	<i>11,2%</i>	<i>11,6%</i>
Kogutulu (mln €)	608	1 143	1 020	1 481
<i>% SKPst</i>	<i>2,8%</i>	<i>2,9%</i>	<i>2,5%</i>	<i>2,9%</i>

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Eesti loomemajanduse põhinäitajad

	Tulu ettevõtte/ asutuse kohta (tuh €)				Keskmine töötajate arv ettevõttes/ asutuses				Tulu töötaja kohta (tuh €)			
	2003	2007	2011	2015	2003	2007	2011	2015	2003	2007	2011	2015
Loome- majan- dus	263	232	147	163	8,6	5,7	3,9	3,4	31	41	37	48
Kokku Eesti ette- võtted	614	840	746	674	11,0	8,9	6,4	5,5	56	95	117	122

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

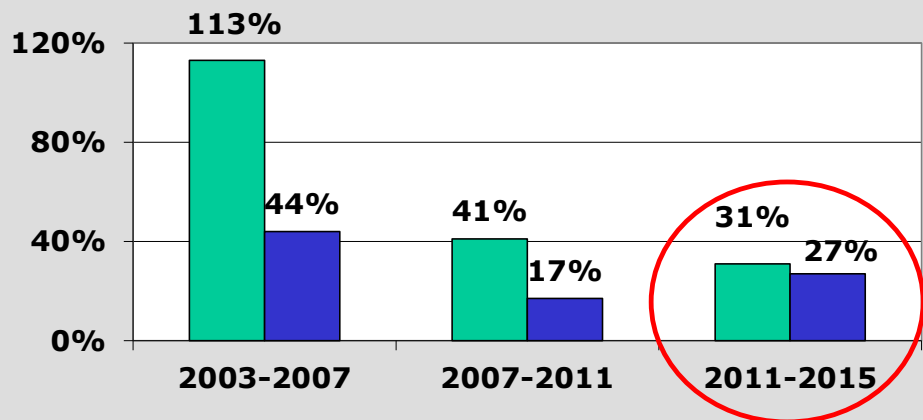

KULTUURIMINISTEERIUM

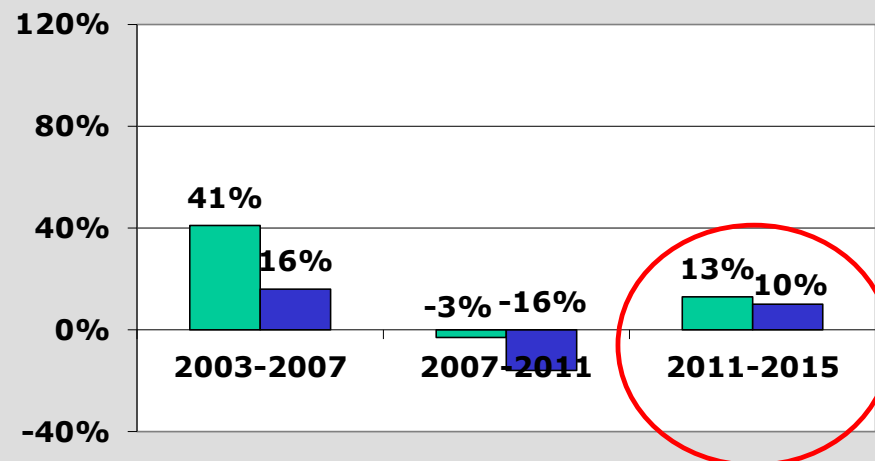

Eesti loomemajanduse põhinäitajate muutumine (%)

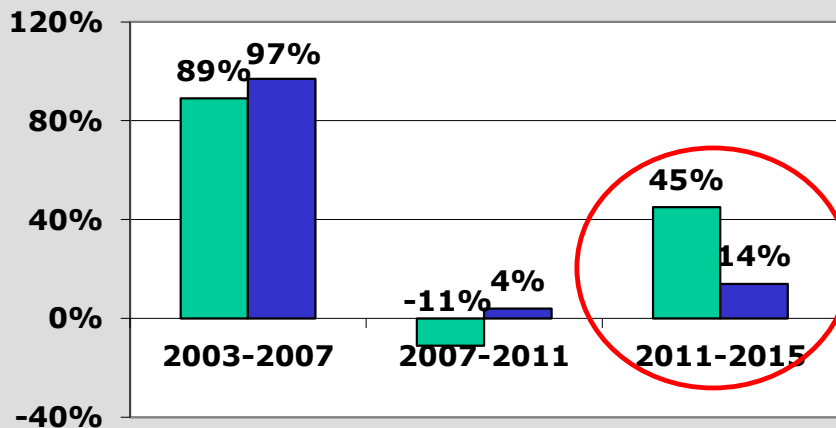
Ettevõtete ja asutuste arv

Töötajate arv

Kogutulu

■ Loomemajandus

■ Eesti ettevõtted

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Väljakutsed

- Loomemajanduse sektor on muutunud üha enam interdistsiplinaarseks, tekkivad kontsernid, seega on aina keerulisem piiritleda konkreetseid valdkondi ning ettevõtete/asutuste valdkondlikku kuuluvust.
- Arvulised näitajad ei kajasta suuremat koostööd. Ettevõtted on aina väiksemad. Loomettevõtete väiksus takistab arengut, investeringute tegemist ja välisturgudele minekut. Vajalik on tihedam koostöö nii valdkondlikult kui ka teiste majandusharudega.
- Ettevõtete lühiajalisus, mida soosib projektipõhine tegevus ja rahastus, on partneritele riskifaktoriks (uute ettevõtete finantssuutlikkus on teadmata).
- Arenduskeskused on finantsiliselt sõltuvad riigi toetustest ja ilma selle toeta hääbuksid.
- Loomevaldkonde tegutsemise eesmärgid on väga erinevad.

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Positiivsed arengud

- Kiiresti arenev majandussektor, sh kiirelt arenevad valdkonnad (nt meelelahutustarkvara).
- Ettevõtlusteadlikkus on suurenenud, sektor on korrastunud. Mittetulunduslike ühingute majandusaruandlus on paranenud.
- Riik toetab loominguks sobiliku keskkonna kujundamist. Loomettevõtluse toetusmeetmed on suurendanud ettevõtete kompetentsi ettevõtluse ja ekspordi alal, kasvanud on ettevõtete konkurentsivõime.
- Loomesektoril on potentsiaali suurendada eksporti (eelkõige arhitektuuri, disaini ning filmi ja video valdkonnas).
- Koostöö teiste majandussektoritega on paranenud, kuid kasutamata potentsiaali on veel palju.

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Ettepanekud

- Rohkem eristada valdkondi vastavalt tegevuse eesmärgile. Raamatukogule ei saa läheneda sama ärioloogikaga kui reklaamietteville. Kõik ei pea olema ettevõtlus ja äri, ka muud eesmärgid on head (kultuuri säilitamine, haridus, riigi kuvandi loomine jne)
- Täpsustada ekspordi mõistet – riigi toetusega Eesti kunsti viimine välismaale ei ole majanduslikus mõistes eksport
- Arenduskeskustelt ja tugiüksustelt eeldada suuremas ulatuses omatulu teenimise suutlikkust ja suuremat jätkusuutlikkust
- Arvestades loomeettevõtete väiksust, on äärmiselt vajalik ettevõtete suurem koostöö
- Kujundada välja selgem toetuste skeem ja infobaas, et taotlejad ei peaks taotlema ühe ja sama projekti jaoks toetust mitmetest erinevatest allikatest
- Arenduseks mõeldud toetuste osas vajalik regulaarne mõjuanalüüs projektide lõikes ja sealt tulenevad sammud toetuskeemide kujundamisel ja toetuste määramisel
- Vajalik on avaliku sektori ja loomemajandusettevõtete parem koostöö linnaruumi planeerimisel ja elukeskkonna kujundamisel. Riigi hangetega hangitud tööd ja teenused peavad lisaks soodsale hinnale olema parimad ka disaini ja funktsionaalsuse osas.
- Loomemajanduse ettevõtted ja muud ettevõtted peavad tegema tihedamat koostööd
- Maksukäitumise parandamine – kui on tulu, võiks olla ka töökohad
- Vajalik on jätkata ja laiendada loomeettevõtete eripära tundvate marketingi ja müügi spetsialistide koolitust

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Täname kuulamast!

Uuring on kättesaadav

EAS-i kodulehel www.eas.ee

Eesti Konjunkturiinstituudi kodulehel www.ki.ee

Kultuuriministeeriumi kodulehel www.kul.ee

Info: Marje@ki.ee